

Илази сваке седмице на читавом табаку.

Претплата, огласи и дописи шаљу се уредништву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА

Цена је листу:
на годину . . . . . 4 фр.
на по године . . . . . 2 „
на три месеца . . . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПРОПАСТ НАРОДНОМ ПРАВУ.

У Карловцима од дуже времена договарају се епископи наши о томе како ће оно, што је народу у школи и цркви права и слободе дато одузети му се. Званично о томе истина нема никаквога гласа, али кад званичне „народне новине“ хрватске казују, да епископима није по ћуди да црквене општине буду темељ школским и црквеним пословима, да се боје, да учитељи и свештеници не зависе од општина, и да треба да се поруши устројство саборско, онда чисто знамо на чему смо. А кад из Карловаца у чешком листу „Политици“ а из Пеште у бечком листу „Преси“ то исто пишу, онда видимо да се све три стране, којих се српски црвени и школски послови тичу, у једно коло ухватиле, да су се њих тројица на једнога, Загреб. Пешта и Карловци, влада хрватска и маџарска и калуђери — на народ српски дигли. Ко ће тој сили одолети?!

Али није нам жао на владу ни једну ни другу. Они нису влада једнога народа. Они имају да се обазире на толике стране. Али за кога се отимају наши калуђери, чију корист они имају пред очима, за кога раде они када народу своје отимају Богом, вољом саме светле круне и пристајањем владе већ дана права о самоуправи у школи и цркви. Имаду ли они пред очима, да слобода, коју дајем једноме народу не буде на штету другоме народу. Је су ли они заступници више народа, јесу ли они калуђери више народа и сада када су се Романи од јерархије наше оцепили, а Грка и Бугара у Патријаршији карловачкој нема и за кога отимају комад из народне руке?

За кога?

За себе.

Ваљда не за оног, од кога га отимају.

Али непукни од чуда и јада, кад ти оци наши на то одговарају:

Та безумни, за вас се ми бринемо а ви сленци то не видите, и ту се одмах стане ређати, како се ово догодило у овој оној општини све, што год се зла зна, све се то наниже на једну жицу, а добра да у по дана са орзованком свећом тражиш не би по њиховим речма у општинама ни труни нашао, на тек епархијске скупштине, епархијски одбори,

нове конзисторије то све не ваља, ту нико ништа неради.

А ко је крив што се неради? Зашто се у темишварској и карловачкој дијецези за две три године није сазивала епархијска скупштина. Како ће прити једна воћка, кад бантован, коме смо је поверили, не само не залива је, него је раскопава и жале јој подсеца.

Чудимо се зашто хоће да пропадне епархијска установа. А ко је још дао курјаку да му чува овце, и тражио да их недави?

Ништа није савршено, куд ћете слабија створа од детета, али нека се ово и поболе рођена мати не ће га за то бацити, него ће прионути, да га излечи, да га оснажи. Нека није у склопу епархијских скупштина и општина све добро, али не треба одмах читаву машину бацити кад се даде помоћи, ако се једна чивија домете, или једна избаци.

Правда иште, да онај, који плаћа, који издржава све, и зна за све, да он не буде само аргатин и да куца новац а други да држе руке у његовој цеци, она иште да он буде и господар и ортак у послу ономе, де је свој новац уложио и који га се тиче. Истисне ли се он, истисне ли се народ из управе у епархији и општини, укинули се епархијске скупштине и општине онда смо се вратили, де смо пре били, онда смо дошли до онога када се рекло: подај и не питај куда и нашто иде, онда смо постали на ново деца, која никада не могу доживети, да буду људи, да буду пунољетни.

Каже се нисмо дорасли, ни смо дозрели за то, да сами собом управљамо, морамо на ново под татора. А зашто да нисмо дорасли, а каде ћемо дозрети? Кад нас они, који треба да нас негују у главу туку како да не закржљавимо?

Нека дакле они, којих се тиче за времена промисле куда су потегли! Ако је од власти њихове нешто и одузето, није толико, да они морају угинути. Ако сам и одсекао змији реп он ће зарастити, али ако ми син од уједа змијина погине, ако народно право у цркви и школи пронадне, онда јамачно: докле ти гледиш твој одсечен реп и ја мога сина гроб, догле међу нама неће пријатељства бити!

КАКО БИ СЕ ПОМОГЛО НАШИМ ЗАНАТЛИЈАМА?

(Наставак.)

У исказу сибињске занатлијске задруге у тачци петој каже се да смета напредку занатлијском: „што младеж, која иде на занате нема никакве спреме школске“ те, шесто, услед тога нема доста занатлијских помагача.“

Што се првога тиче, да дете, које нема никакве спреме школске није за занат, де треба нешто и изумевати ако се мисли одржати, то је тако. Није то доста да је калфа ковачки тако јак, да чекићем наковањ разлупати може, иште се и од њега вештине. Тежак ће навек дати ономе ковачу да му кола окује, који ће му по исту цену и са толико материјала бољелотре изшарати, а онај ће навек боље то израдити који зна сликати (цајхновати) него онај, који незна. Дакле треба свакоме занатлији спреме школске и то не само оне, која се у основним школама добива, него он ваља да и даље иде, он ваља, де нема занатлијске школе, да сврши бар три реалке а реалке треба да се тако удесе, да су кадре поучити ученика и економској односно занатлијској струци. То би требало да се ради и у основним школама варошким, де већином занатлијска деца у школу иду. Нека се један пут изостави тај начин учења, као да ће деца све сами попови бити.

Сабор карловачки ваљало би једаред да се сети, да су и занатлије чланови народа, те кад је отворио две више женске школе, нека бар једну, занатлијску отвори, па ће и та једна бити расадница напреднијег рада. Исто би се дало постићи и са штипендијама, које би се давале занатлијским ученицима. Боље би било да се њих десет петнајст занатлијских ученика изучило за оне новце што су троица потрошила идући у Русију у богословију. Но шта ће и сабор, кад и он јадан незна ни чиј је ни шта је!

Још би добро било кад би се о практичном раду

занатлијском дало по друдим листовима писати, кад већ занатлијски лист не може сам да постоји. То би морале чинити саме раду искусне занатлије, и ми би врло радо примали такве ствари, и у колико не би биле у штилу удесне, ту би се лако помоћи дало. Но док свега тога не буде, не треба руке скретити, па гледати, како пропадамо. Треба имати воље за рад, треба имати куражи, да човек сам себи помогне, и треба и даље погледати, него докле се види тороњ, де смо учили радњу. Што човек не научи у школи то научи у свету. Помагач занатлијски, треба да прође свет, не само ради тога да себи посла тражи него и да види и проучи свет. Може ко све школе свршити а други, који је пропутовао све крајеве светске ни једне, и бар у свету ће се онај први умети боље наћи од овога другог. Човек треба коме је год могуће, а то је занатлијском помагачу, да иде по свету као новац, али не онако као онај што је био у вандровки до првога села одакле је, па се после хвалио како из Брестовца у Сивац иде човек ко новац.

Томе пак, што нема овде онде помагача да се испомоћи машином, која не кошта колико помагач, а толико и више заради. После тиме, што би требало поделити посао, те више руку једно цело да праве на прилику има послова, у једној радњи што може радити и најнеискуснији човек, који никад није на занату био. Али покрај свега тога, да би ваљане помагаче добили кад то доста од школе зависи, треба занатлије да своје помагаче у школу упућују, и шегрте, да држе да су узели на науку а не у службу. По вароши удесиле би се лако недељне школе за помагаче, само добре воље од занатлија а и од самих помагача, јер ови већ не стоје под тугорством.

(Продужиће се.)

НАРОДНА ШКОЛА И УЧИТЕЉ.

Колико пута већ до данас слушасмо на свим прошлим прѣвено народним саборима нашим, а и ван ових, како се непрестано говораше: „школа нам је најпрежнија ствар — школско питање ваља прво и прво решити.“ — А овамо у истину школа нам је баш последња ствар, која се увек до данас на саборима овлаш и површно предузимала, и која тешко да ће и сада на предстојећем сабору на дневни ред истакнута бити — за ово нам довољно јамчи и та околност, што се о „уређењу“ њеном, ни од куда ни гласка нечује.

Наш прѣвено народни Сабор од 29 јула 1871. определио је законски „минимум“ учитељске плате на 300 ф. авр. (школ. уредба §. 70.) Ово вреди толико колико ништа, јер знамо да је и онај последњи надничар кадар преко године више заслужити, и оно

што заради бар добије одмах, а нечека као господин учитељ по 9 и више месеци, па јошт и онда једва и то преко изврше (екзекуције) добија.

Сабор када је горњи законски „минимум“ донео, сигурно је мислио, да ће општине наше при одређивању исте учит. плате са погледом на мучне и теретне учитељске дужности зацело и више дати. Али се љуто преварио.

Из искуства знамо, да неке општине па јошт токорсе, које се рачунају међу боље, тешко дају више него што закон прописује и изискује. Шта више има општина, које би у прсте набројати могли, па не даду ни овај жалостни „минимум“ него се тада, кад је реч о повишењу учит. плате снебивају, праве се сиротани — вичу одмах како се морају раселити ако се учитељима плата повиси; као да друге около

нас живеће народности и вероисповеди ових и овакових просветних терета немају, него само ми Срби — па што се они нерасељавају? него се сваки дан све већма и већма плоче множе и насељавају! И куд и камо на школском пољу од нас боље напредују. —

Наше општине, смемо слободно рећи, зато се са школама и учитељима тако титрају што виде, да их нико силом и снагом закона на њину позивну дужност непреморава. Јер људи ко људи особито простији нерадо учитељима што повисују — ако баш неморају! Они мисле и држе да имају безграничну власт и право над школама и учитељима, па стога и не стидесе јавно учитељима у брз казати: „Е па ако вам није право и ако ви нећете по ту плату служити, ми ћемо наћи ко ће јошт јефтиније!“ Добро смо дотерали да се са учитељима народним васпитатељима могу и смеду општине, као са својим чикошима и говедарима ценкати и погађати. Ово је и сувише!

Наши школски епархиски референти требало би да се чешће нашим општинама лично показују, па бومه где је нужно, влашћу својом у границе их закона сузбијају „Школ. уредбу“ (за коју се надамо од Сабора да ће је у многим на боље преиначити) пошто по то у пракси изведу, јер најлепши закони и наредбе на папиру невреде ништа — особито у садањем прелазном добу, када и онај хоће да над школама и учитељима заповеда, који ни искрице појма ни о једнима ни другима нема. Представите себи само, како ово љуто сваког свестног учитеља болети мора.

Ја ћу сада овде слободан бити о том говорити, како би желити било, да се положај односно материјалан одношај нашег нард. учитељства у ред доведе.

1. Општине наше ваљало би да Сабор са погледом на бројну особито материјалну снагу и величину подели на класе и изрично определи и обележи, која општина у коју класу спада, и колико своме учитељу има плаћати.

Минимум учитељске плате нека је 500 ф. а. вр. Оним општинама, које неби потпуно ни овај „минимум“ давати могле, имао би сабор из народног фонда или манастирских прихода годишњу припомоћ одредити.

А сасма малим и сиромашним општинама, ваљало би дати „путујуће учитеље.“

Учитељске плате по класама установљене имали би мест. школ. одбори по — кључу од епархиске скупштине — одређеном на становништво распорезивати.

Осим овог дужне би биле општине све безразлике како варошке тако и сеоске својим учитељима дати слободан стан, башту и нуждан огрев, или у место овог пристојан еквивалент.

Земље пак учитељске, ако би се оставиле да их учитељи и на даље у нарави уживају. (које би им се у горњу плату урачунати имало) то да се узакони, да су општине дужне на исту земљу све државне и остале, опћинске терете сносити; као што то неке честите општине већ одавна чине.

(Свршиће се.)

НЕШТО ИЗ НАУКЕ О ВРЕМЕНУ.

XII. Пророци времена.

Овде ћемо још у кратко да изложимо путове, којима је се досад ишло у испитивању времена и предсказивању истога.

Барометар нам даје сразмерно најпоузданије податке. Ова позната справа састоји се из стаклене цеви напуњене живом. Цев је та затворена на горњем крају, а на доњем савијеном крају отворена је. На овој цеви учињена је нека подела, од којих, свака означаје крајности времена; најдаље на више стоји „врло сухо“, после „постојано“, после „лепо време“, и на послетку „холуја.“ дакле најниже. Жива у цеви мења свој положај врло често, и тиме у неколико показује како ће време бити.

Јесу ли казивања барометрова истинита? и каку свезу има ова жива с временом, кад га уме тако тачно да предскаже?

На то наука даје овај одговор: Положај живе у цеви барометровој нема управо никакве свезе соним, што ми зовемо време у опште. Он нам једино показује то, каква је јачина ваздушнога притиска. Ако ваздух притискује јаче, ако је постао тежи, жива се пење на више. На против, ако је ваздух лакши, онда

он притискује слабије и жива силази на ниже. Али је и то истина, да је ваздушни притисак од уплива на образовање времена. У прошлим чланцима видели смо, како је ваздух све тежи што је хладнији, и како нам долази са североисточним ветровима. На против, тонал, лакши ваздух јури с југа као југозападни ветар. Отуда ће жива стајати у барометру високо, кад дува устока, а ниско кад дува југозапад или југ. Даље ће се читаоци сетити, како нам североисточни хладни ветрови долазе преко грдне сухоземне просторије, дакле мало влаге имају у себи; с тога у тај мах имамо сухо, ведро време. Југозападни ветрови долазе с мора и препуни су водене паре. У нашим хладнијим пределима, таложи се та пара, и отуда нам југозападни ветрови доносе увек кишу. У опште је дакле истина, да је време ведро кад жива у барометру стоји високо, а напротив да је кишовито, кад жива стоји ниско.

Али кишовито и ведро време не зависе само од притиска ваздушнога. Ко прилежно пази на свој барометар, често ће видети, да му барометар обећава лепо време, док међутим на пољу пљушти киша, и обратно. Томе није крива сама та справа већ мајстор

који ју је правио, па за сваку различну висину живе означено извесно време. Барометар нам чини само оно, што је кадар да учини. Он нам казује, је ли ваздух постао лакши или тежи, притискује ли јаче или слабије. Из тога ми можемо само у опште изводити закључке о времену, и највише у толико да верујемо, да ће скоро бити рђаво време, ако на лепоме, ведром времену барометар на један пут јако спадне, а међутим је дотле непрестано стајао високо.

Непоузданија је али опет на истини основана друга нека справа. Она се састоји из просте једне кутијце и мале дрвене луткице, која стоји у свези са једним концем тако, да може из ње извирити и опет унутра се увући. Луткица извирује из кутије кад је лепо време, а бежи унутра кад је рђаво. Но читаоц ће нам веровати кад му кажемо, да се ова лутка дрвена не разуме у времену, ама баш ни најмање. Безиво извиривање и бежање унутра у самој ствари зависи од конца, који је спушта у кутију кад се подужи, а износи ван ње, кад се пократи. Ваља само узети таки конач, који ће се продужавати на влажном ваздуху, а краћати на сухом, па ће он лутку терати на поље кад је ваздух сух, а увлачити натраг, кад је влажан. Та нам справа дакле казује само, је ли ваздух сух или влажан.

Али време не зависи само од влаге. Осем тога таке се справе лако кваре упливом ваздуха, те се на њих још мање можемо ослонити но и на барометар.

Сасвим су лажна и без икаквога научног основа

друга пророковања времена, која ћемо у кратко да напоменемо.

Тако су предсказивања календара права срамота за наш образовани век, и они који додају таке ствари календарима, заслужују да одбацимо од себе те њихове производе. Поред тога што у њима с те стране нема ни чега истинитога, они још распростиру по народу празноверицу.

Иста је така будалаштина, што неки хоће из тока планета да напред прорачунају, какво ће време бити. Они деле планете на загревајуће и хладећи, по њиховоме положају према земљи и према сунцу, и из тога изводе, колико ће степен износити топлота свакога дана преке целе године, при изласку или заласку сунчевом.

Кад се читаоц озбиљно размисли, увериће се, да је овај начин пророковања времена сасвим лажан.

Положај планета на пр. према Берлину исти је, који и према Трсту. Сад ако би било одиста загревајућих и хладећих положаја планета, то би њихово дејство за Берлин било исто онако као и за Трст. Али то баш није истина. У Трсту је често хладно време док је у Берлину топло, и обратно. У опште загревајући или хладећи уплив положаја планетских морао би се опазити на целој земљи, али то није ни у колико истина. На против дешава се, да топли ветрови дувају преко једних предела, док преко других дувају хладни. Готово може се рећи да је правило, да топле зиме у Европи узрокују врло хладне у Америци и обратно.

(Свршиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

Сунцобран на плугу. Зар је један наш орач, када припече летње сунце зажелио, кад већ не може му бити лада шумскога а оно бар оног од сунцобрана а у Америци већ одавна не само на плуговима него и на колима има сунцобрана (амрела.) На једној ручици на плугу на згодном месту утврђен је сунцобран и да се намештати тако, да увек лад на орача пада. Још ће се изумети и то, да се платно над воловима рашири, као оно на парабродовима на горњем спрату. Сунцобран прави се за орача таки, да уједно и од кише може заклонити. Но најбоље ће бити, кад свуда, што већ овде онде има, пара повуче плуг, кад се одомаћи парни плуг, онда амрел само за орача. На таком плугу, који кошта до 10.000 форината, орање једнога ланца дође 3 ф. 7 н.

Дрво од кестена нити бива веће нити мање када у води или на врућини стоји, те је стога врло згодно за винску бурад или друго какво пиће, које никада недобија задај на буре. Од њега се прави мастило и коже се њиме могу чинити. Од кестена дивљега кад се у прах утуче прави се сабитни ћирис за чизмаре. У Турској се дивљим кестењем коњи ране и лече се од кашља и брза дисања, а и кра-

вама се даје, да се више млека добије. Најпосле и љуске од дивљега кестена добре су за чинење коже.

Како се утамани гњида на лози, такозвана филоксера вастатрикс о томе је сабору Француском поднешено 600 начина и сабор ни једноме поднесачу не даде награду од 120.000 фор. која је обећана ономе, ко пронађе, како се поменути гад најлакше излечити даде, дакле прави лек још се није нашао.

— **О дурашности маџарских коња** пишу у економском листу „Вохенблату“ који у Пешти излази: „Године 1861. прејашнио је надпоручик гроф Сирмаја 40 немачких миља за четрдесет сахата на једноме коњу. Године 1864 јашнио је ритмајстор Галгоци из Енса у Салцбург, 19 немачких миља за 14½ сахата. Надпоручик Зубовић одјашнио је из Беча у Париз за 14 дана, а сада је одјашнио г. Салви из Будима у Париз на једноме коњу. Године 1823. премештена је била регемента хусарска земаљског графа Хесен-Хамбург из Дебрецина у Тарнопољ. Два хусара Абоњ и Тот те регименте дочују да су им драге, које су у Дебрецину оставили неверне и Абоњева још да хоће за другог да се уда. Абоњи узме коња свога надпо-

ручика а Тот свога кашлара и крену се 4. фебруара после 3 сахата ноћу на страшној зими са свом опремом на пут и стигну 7. фебруара око 9—11 сахата ноћу у Деречке, де им је пре штација била те су по томе прејашили 75 миља за 93 сахата. Кад се узме у обзир време, страшна зима, хрђав пут, прелаз преко горе Карпата, товар на коњма, онда ови коњи нису ни мало заостали за оним првим, шта више превазишли су их у дурашности. А боњи прободу своју драгу сабљом и умре на вешалама. Коњ му беше из коњушаре грофа Бетлена а Тотов беше прост маџарски коњ. Године 1849. 13. аугуста, кад се Гергеј предао побегла су два хусара из његове војске у 3 сахата после подне и стигла су 15. аугуста изјутра на пустару Вани, код Ално Немета, дакле су прејашили за 35 сахата 40 миља, што је од њихових изрганих коња заиста много.

Запалење слезине код оваца и рогате марве,

лечи један француз овако. Штала у којој краве тога господара стоје удешена је тако, да је глава сваког марвинчета зиду окренута. Та марва није добила с тога никада поменути болест и господар тај суди, да креч на зиду чува марву од поменуте болести. Стога је постарао се, да и осталој марви креч око главе дође те им је на главу привезао креду. Годину дана има како он то ради и ни једно му марвинче не свапа од запалења слезине.

Колико стаје јутро насађеног винограда? Управитељ виноделске школе у Марибору рачуна: 1) за дубоко прекопавање земљишта, од сваког квадратног хвата 12 н. скупа 170 ф. 2.) равнање и приређење јамића за лозу 10 ф. 3.) за 8000 укорењених лоза по 15 ф. хиљаду, скупа 120 ф. 4.) За сађење лоза 20 ф. 5.) За поправљање у првој години 10 ф. и 6.) За коље 15 фор. за 1000. Скупа 120 ф. И тако дође једно јутро на 450 ф. без тога шта вреди земљиште.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

У Силбашу 8. маја. Дође ми у руке 18 бр. „Глас Народа, — који сам драговољно пред нашим простим сељанима прочитао, — који су љубопитљиво слушали нарочито чланак о непријатељима нашег усева? На тај чланак правили су људи своје примедбе. Они рекоше нека онај, који у стомаку једне врране нађе 45 црвића и други зарезњака, увати вррану, кад се у пролеће кукуруз сеје, те за плугом по бразда иде, или пред јесен кад кукуруз зачне зрети, па ће видети колико ће наћи црвића и зарезњака а колико кукурузни зрна. Ваљан сејач посеје у једну бразду до 800 зрна кукуруза, а кад му вррана плуг прати, колико ће му пократи, и колико још чепркањем својим, када клијати почне, исчуца.

А нашто су нам врапци у пролеће? Они нивнути грашак брсте и цвет му попицају, те сам више пута приметио да немамо рани мауна, — пак још више јечам кад почне зрети какога немилу омлате и поједу, исто тако и чисту пшеницу, на њиви која је близу села или поред какве међе и друма где воћа има, — па и семе кудељно по кукурузи. Сваки земљедјелац може дакле засведочити да ове две врсте птица никако нам нису пријатељи нашим усевима и њивама а сам сам то искусио. Ја дакле по мом уверењу увиђам, да би добро било, да се ове две врсте речени птица на сваки начин умаљавају. Нашим простим земљедјелцем треба савета дати, да сваки оставља по неку част од грунта свога за угар на ком ће пшеницу сејати, која ће на корист његовој стоки служити преко лета, где се може простије ширити и њиве газити, које ће плодносније и здравије бити, те тако неће се црв и зарезњак у њивама лећи и множити.

Видимо наше пријатеље, који свој грунт на једном месту имају, па како са свим боље напредују јел сваки угар имају, за те и пак тачније порцију плаћају, а наши сељани веле ја морам све орати јел немам од куд — порцију платити, а он два пут преко године једну њиву сеје, и два руна скида а не може никад порцију да исплати.

За то би добро било све комасирати, да се боље обдјеловању научиду, који се у дуг упуштају, те да би пре данак исплатили, и лакше живили.

Теодор Јуришић,
школски старатељ.

(Радујемо се, да се међу нашим сељанима претресају чланци овога листа и захваљујемо честитом дописнику на томе, што другима чита лист овај, но ипак примећујемо, да они, који су

рекли да су врапци и врране од користи по наше усеве, проесапиле су на длаку колико штете начине врапци и врране усеву а колико хасне и пронашли су, да је хасна много већа од штете. Напоменућемо овде, што је већ једном приликом у овоме листу речено, како је Пруски краљ Фридрих заповедио био, да се врапци у земљи потуку, па кад је то учињено онда од гусеница никада воћа не добише; те је после наредио да се купују врапци из других земаља. Врапци и врране дваред преко године праве штету усеву о сеидби и пред жетву, али читаву годину непрестано тамане гад, који би начинио много више штете усеву а нарочито воћу него што га они чине.

Што се тиче тога, да ли је боље да се земља на једно место састави, о томе ћемо другом приликом своје мишлење казати, а сада остављамо без примедбе реч о томе у допису овом и оном из Пивница. у.)

Пивнице 5. маја. — Нашао сам за добро коју и од овуд на јавност пустити, јер грехота је једно село напустити које тако рећи некада чисто српско беше, и ладнокрвно гледати, како се у истоме Србин мало по мало губи. Најћи ћемо овде и на такве карактере и свесне људе, да их је у другим местима желети, али су у малом броју, с тога и неможе бити никаква напретка. О политичној опћини и да неговоримо јер ту су крму Срби испустили, него ће мо о црквеној опћини реч водити, где Срби сами управљају. Крштен човек, који иоле осећања има, морао би се од чуда растворити, кад би му све изређао. Председник опћине је човек, који нема сермије, да би уједно својим имањем за своју управу, ако би опћину где оштетио, јемчити могао, па с тога и неостоји каква каса у коју би приходи ући имали. И ако црква нема никаквих непокретности, ипак с друге стране падне дохотка. Него крива је много пословица: Што је црквено то је црквено. А имали рачуна о оном дохотку, које је црква добијала, док је још 12 ланаца земље у поседу имала, но која је комора натраг узела при комасацији јароша, ни гласа ни трага. То је боме велика срамота. Свештеници треба да су свима за узор. Желити би, да епархијска конзисторија више пажње на ову опћину повлони и ред успостави. Небили могуће било, да се из оваке мале опћине од два пароха један одстрани. Упозорно би напоследку епарх. админ. одбор да извиди, да ли би се поменути 12 ланаца земље, које је црква изгубила, могло натраг повратити.

Препоручио би епарх. школском одбору да води рачуна о учтељским плаћама, јер овде учитељ живи штоно веле од ваз-

духа, почем га житељи неплаћају, тек поједини из милости по коју мразу пруже му, да не иде просити, па какве хране подмладак може имати.

А сад да се која и о камасације земаља рече. Пронеси се вест да неки бургијају да од становника овдашњи изнуде потписе, као да они траже, да се земља на ново дели, да би сваки

своју земљу у једном комаду имао, но овде неби пробитачно било, јер би Срби и Словаци своју добру земљу испустили а лошију у замену добили, чивути пак докопали би се добре земље и може бити још ко, с тога нека се нико преварати не да и свог потписа у то име неполаже.

К . . .

Т Р Г О В И Н А.

По извештајима на телеграфским станицама од 3 до 9. маја са северне и западне жељезничке пруге у Угарској вадимо ово о стању усева. На северу у Ујсасу, Топио-Болдогхаза, Ђенђешу, Кал-Каполни, Мишколцу, Асоду, Изашегу, Палфалви, Филеку, Путноку, Банреви, Тиса-Хонцу, Ветмеру, Солноку, ту сви усеви ванредно добро стоје, свуда је последњи дана блага топла киша обилно падала. Де има воћа и лозе и то дивно напредује. У Емеду због суше, усеви лоше стоје и ако би кише било, да ли би се поправити да жетва у средњу руку испадне. У Калкаполни усев на јакој земљи слабо прти. У Нјек-Ладхазу се ту же да је у околини суша много штете начинила. У Батоњи тако исто суша много је и јесењем и пролетњем усеву наудила. Исто у Вадни. На западној прузи: У Столном Београду, Ђуру, Весприму, Папи стоје јесењи и пролећни усеви красота. У Св. Готхарду зимњи усев, врло добро. Раж лоше. У Девичеру зимњи усеви врло добро. У Грацу зимњи усеви много су оштећени нарочито раж, те се преоравати морали а ни семе се неће моћи добити. Воће и виногради де их год има по споменутим местима свуда добро стоје. Из Солнока и из Дебрецина пишу, да би нужна била обилата киша а и овуда код нас то је жеља свачија. У среду 14. о. м. почела је у Новом Саду падати и пада и данас дивота и благодет.

У главноме за сада овако стоји са изгледима каква ће жетва бити: Репице је ове године мање сејано но обично, четврти део морао се преоравати. У осталом жетва ће испасти у средњу руку.

Ражи четврти је део угинуо, а чистога жита десети. Пролећни усеви сви су у опште добри. Једно на друго може се узети да ће ове године у Угарској жетва добра бити.

Вашар Суботички, који је 8. о м држан био је у сваку руку слаб, марве беше мало, само је дебела добро пролазила и лепи коњи. Од продукта само коже добро пролазише. Радња с раном застала, цена:

Житу 85-86 фун. 4 ф 30 н. цол цента. Зоби 3 ф 75 бечка цент. Кукурузу 2 ф 70 ц. ц. усеви су у Суботици у опште добри, но нужна би била добра киша.

Из Панчева јављају горњим листовима, да јесењи усеви особито добро стоје, а и кукуруз, да је добро потерао.

Цена је шеници 6. ф 50 н — 7 ф 50 н. кукурузу у првом 5 ф 20, све по двоструку цол. Центу. Приватни пропелери цол центу носе од Панчева до Пеште за 20 н.

— Из Торше пишу, да усеви особито лено стоје нарочито зимњи. Зоб је истина још мала, али добро прти. Кукуруз је истерао, али би свему требало кише. Цена је услед тога рани пала.

Унедељном извештају за прошлу седницу „пештанскога Лојда“ од 10. маја вели се, међу осталим, да је пре две три недеље овако време било, као прошле недеље, да у сто прошлих година не би било тако добре године као што би ова била.

Шеница је у 5—10 н. јефтинија била него прошле недеље — дошла је на 4 ф 48 н. ц. ц.

Раж као и прошле седмице до 3 ф 60.

Јечам по старом 2 ф 60 за 72 фунте.

Кукуруз при крају седмице пао, у почетку као и прошле За јули. Аугуст плаћа се цента до 3 ф 20 н.

Зоб најбоља 2 ф 12½ н. 50 фун. за јесен 1 ф 81 највише.

Брашно на бечку центу заједно с цаком нумеро нул 12 ф 30 нумеро пет 8 ф 30, нумеро 8½ дакле последње 5 ф. Меккиње 2 ф 20-60 н.

Вуна. Стрижа је одпочела и о вашару, који ће бити 18 о. м. у Пешти, већ ће се нова вуна продавати. Фабрички опрана вуна продавала се по 130—155 фор. а вр. цента.

Свињ. и. 9. маја беше вашар свињски у Штајнбруку. Из Србије је дотерано 4660 комада свега беше 8310 дакле из Србије више од полак вашара. За рану продавани су по 32 н. фунта а угојени од четир до 5 и по центи до 36 н.

Рогата марва продавана је у Бечу по један новчић јефтиније од прошле недеље.

Маст 47 ф 50 н цента најскупља заједно с буретом.

Сланина. Од 38 ф 25 до 43 ф.

Шљиве басанске за октобар и новембар 13 ф 50 српске 12 ф.

Зејтин (рибел) дупло рафиниран 19 ф. беч. ц.

Репица од 10 ф 75 н до 11 ф.

Кромпир је у 20—30 н по центу пао, јер већ има новог.

Шпиритус 43—5 н.

Пасуљ прибранца бели 5 ф 7.5 шећерац 4 ф 50 жути 5 ф. насуљница 6 ф 25. Грашак 5 до 6 ф 50 сочиво 6 до 8 ф. свех ц. ц. проја 2 ф 80—3 ф. за 82 бечке фунте. Кудељно семе до 3 ф 10 н. за 60 беч. фуната. Ланено семе 10 — 11. ф 50 за 150 беч. фун. мухарско семе 3 ф 75—4 ф мак плаветан 15 ф 25 а сиви 11 ф 25 на дољно-аустријски меров. Ољуштен грашак 8 ф 50 до 9 ф 50. ц. ц.

Коже је овчије по цену као прошле седмице 9000 продано. Остала радња једва се вуче. Од јарића продато је 3000 кожа по 95—100 фор. за рукавице.

ПОДЛИСТАК.

ЈЕДАН ГЛАС ИЗ ТАВНИЦЕ.

од попа Л.

Са узвишеног једног места, један међу њима, кога су окружавале потчињене старешине што отврднуше већ у раду паленоме, казиваше гомили своје заповести. Он подели гомилу на двоје једни ваља да се јављају у сред бела дана, а други да се доградају тајно на јавна места, па и до тајана, свуда светих, преко прага кућнега; и њима се препоручи да сложено раде, да се налазе један другом на невољи, да се узајамно помажу.

Нешто одвратно, као смех зла и греха, играше по уснама онога, што га ћутећи опкољаваше све те згадије људске.

Онима, што је требало да се шуњају по мраку, он рече:

Ево чему ће те се ви клањати: Лажи, кривоклестви, лицемерству, покварености. Ви ће те растирати свуда сумњу, неповерење. Гдешто ви ћете успављивати, да вам намера боље за руком испадне, простоту што радо верује. Ви ћете варати, и ви ћете издавати. Ви ћете тражити у свакоме срцу ону влицу злога, на којој можете калемити, па за пристојну цену, ви ћете калемити свакоме оно за што је најбољи. Радите и поступајте вешто, привлачите, примамљите и запетљавајте, не обзирући се на посље-

дице док не догоните дотле да повратка не може бити. А нужда, крајња нужда, користите се њом, она ће вам силно на руци бити. Ви ће те говорити гледи: пробај ми овога, онога, па ако нехтене, ви онда покажите оцу гроб како зија, који чека да прима у себе његову жену, његову децу, и учините да њихова писка одјекне у његовом уху.

Ви ћете разапнијати ваше мреже пред стопама људи неоскаљаних, ви ћете им подметати ствари, на које они никад ни сневали нису, ви ћете их нагонити на опасне стазе, а ако вам опет не испадне за руком, онда, добро ме разумите, ви ћете створити оно што није. Идите. И он им баци пустога злата, које они грамзиво купише.

Другима рече:

Ви ћете се клањати насиљу и угрози. Ви ћете злостављати слабе, сиромаше, ви ћете их доводити до очајања својим гонењем, ви ћете им истрзати из руку комад леба што су га својим знојем затопили, ако слепо не раде оно што ви хоћете и захтевате од њих да раде.

Нека се повинују у немој послушности животској. Нека мисле као ми, или нека никако ништа не мисле, иначе нека пате свакога за бунтовничку мисао.

(Продужиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— У Млетке, оне исте де је пре кратког времена аустријски цар најсвечаније дочекан приспео је 4. о. м. пруски принц наследио са женом тему је давана сјајна бакљада уз грдну демонстрацију. Музика је свирала пруску химну. Председник министарства талијанског дошао је у Млетке да поздравити принца.

— Пут цара аустријског свакојако тумаче: Једни вели, да је цар тога ради путовао да задобије Далматинце за оно време када Аустрија буде ударала на Турску, те Аустрија све Турске земље па и Србију да себи присвоји, други да их приводе да пристану на законе војничке.

— Кнез српски путује по оним крајевима Србије, одакле су били посланици на скупштини, који се нису с владом слагали.

— У Петрограду био је Мариновић бивши председник министар у Србији Србијанци, веле, да је због женидбе кнежеве ишао, а новине немачке, да се уверя, кога би волио руски цар да буде глава свима Србима њега или кнеза Николу. Цар је одговорио да ће се то онда знати, кад Турци буду потучени.

— Романски посланик Бабеш на уг. сабору питао министра Тису да ли му је познато, да су власти у земљи тако хрђаве, да се говори да се у Маџарској правда за новце купује. Министров одговор није задовољно питања.

— Жупанија бачка решила је да се тужба против солгабирове жабаљског Николића овоме пошље, да он на њу одговори.

— На питање Лазе Костића на угарском сабору зна ли министар Тиса за покор, што га је солгабиров жабаљски у Бур-

беву учинио, одговорио је исти, да зна и да солгабиров има право.

— Владичански предлог приспео је влади у Пешту. Једногласно одбацују епархијске скупштине.

— Синод се јуче састао.

— Комесар Хубер 12. о. м. приспео у Карловце.

— Сабор Хрватски састао се 14 о. м. крај му је 3. јуна.

— Устројство саборско потврђено је, осим оног дела, што говори о избору Митрополита. Сабор ће имати да избере сталан одбор, да саслуша синодске предлоге и после 14 дана да се разиђе. Одређује му се лекција као ђаку каквом у Карловачкој богословији, одавде доведе Неће смети ни словца променути као и богослов!

— Да није цар руски дошао у Берлин већ би првих дана месеца јуна букнуо рат између Пруске и Француске. Руски цар данас командира.

— У Хрватској су наименовани чиновници и судски и они од управе Срби су бачени чак за божија леђа у Хрватску а Хрвати утутнути у Срем.

— Хрвати су ради да овладају Далмациом а тим путем уз Аустрију и српским земљама у Турској. Они дакле све Србе који живе ван Србије зову Хрватима да докажу, да је све њихово. Ђацима Србма на великој школи у Загребу недопуштају да се зову Срби.

— У Босни загрдило. Тамо је дотле дошло, да немаре ма под Аустрију подпадали само да се Турчина опросте.

- Далматински сабор отворен 7. о. м.
- Угарски сабор затворен 12. о. м.
- 10. марта Милетић питао министра Тису зашто недопушта, да се друштва зову „народна“ и том му је приликом рекао, да се Срби не боје претње мађарске, и додао, да жели, да кад споља наиђу опасности да то не буде дан за разрачунавање. Тиса одговорио блажије него иначе, али ипак оставља све по старом.
- Народосни посланици закључили су 9 о. м. да опет устану против владе, јер и ова ништа добра народностима не обећава.
- На место министра Банханза, који је уплетен у процес Овенхајмов, дошао је министар Хлумецки.
- Романи у Колошвару закључили, да не бирају посланике на сабор угарски:
- Цар наш неће ићи у Галицију, као што се о томе писало.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Исправка.) У прошлом бр. де је говор о чудноватој риби помели смо се у имену, те је побијано што је о киту наведено, јер кит заиста има мало грло, али хајфиш није кит него морски кучак и о њему стоји оно, што је у поменутој белешци горе речено.

(Др Мандић) неће се дати бирати за посланика на угарски сабор.

(Земљеделска школа на Даниловом граду у Црној-Гори) отворена је 14. о. м.

(Знаменит поздрав). Старица Бокел кнез М. Радовичић поздравио је цара на Драгаљу овако: „Наш славни и велики Императоре! Кад је Бог подарио, те сте Ви наступили да окренете Ваше очи и превидите наше јадно стање, да прегледате ове наше крваве главице и долине, око којих су сиротни Бокели своју крв прољевали, борећи се са опћим крвницима турцима, који су нам додијали били, ми себе за срећне држимо.

Бокели су вазда бољи и узданији били од ма које друге војске, а Вама вазда вјерни; те бранили Ваше границе и своја огњишта.

Имамо доста наше браће у Босни и Ерцеговини, пак их немилостиво бију и даве Турци као што су и нас давили, докле се нијесмо силом оружја и јуначким мишицама отели и Ваш св. Престол пригрлили.

Просим Милостиви Царе! Ви сте могући и јаки, помозите им и нама допустите Бокелима, да им у помоћ притечемо. Дај нам добра оружја, а наше су мишице увјек справне, за славу Твоје Круне а за избављење наше страдајуће браће, јуначку борбу изтрајати.

Живио и добро нам дошо!“

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Изашла је из штампе шеста свеска

„СРБАДИЈЕ“

са овим садржајем:

Текст: „Трпеп спасен“. Роман у три књиге од Јаше Игњатовића. (Друга књига, продужење.) — „Сирота Бананка“ од Ђуре Јакшића. (Продужење.) — Вереница. Црта из народног живота, од Мила. (Свршетак) — „Манастири и цркви у Херцеговини“. Написао Вук Врчевић. (Продужење.) — „Нови српски сребрни новци.“ — „Микл Анђело Буонароти“. (Свршетак) — „Карловац“. — „Сережански обербапа“. — „Руска сељачка кућа и мисирска зграда на светској изложби у Бечу“. — „Слика из Италије. — На Дунаву од Пасаве до Беча. — Библиографија.

Слике. Карловац — Сережански обербапа. — Руска сељачка кућа на светској изложби у Бечу. — Мисирска зграда на светској изложби у Бечу. — Слика из Италије: Улазак у плаву пећину на острву Капри. — Петрова црква у Риму. — Нови српски сребрни новци. — На Дунаву од Пасаве до Беча

Свеске које су до сад изашле, могу се још добити. Цена је листу на годину 6 фр. а. вр. или 72. гр. ч на по године 3 фр. или 36 гр. ч. а на четврт године 1 фр. 50 нов. или 18 гр. ч. Претплату из Аустро-Угарске прима администрација „Србадије“ (Administration der „Srbadija“, Wien III. Ungargasse Nr. 2. а из Србије књижара Велимира Валожича. Претплатници на по године добијају одмах премију „Устанак таковски год. 1815“, чим пошљу претплату за дргу по године и 1 фр. или 12 гр. ч. за слику.

КЊИЖЕВНИ ПОЗИВ.

Има већ томе петнајест година, да не штедећи труда ни трошка дадох се на сакупљање народних пјесама те божијом помоћу догерах већ до преко двеста не изданих!

Напосе пак сакупих близу стотине што врло растркано изданих а што никад јоштер не изданих о нашем народном заточнику „Марку Краљевићу“ и то највише по Приморју Макарском и по оближњим котарима, који су свеђер обилата неизцрпљена руда нашег народног песмотварања. То благе понеше наши босански ускоци, кад се приморју утекоше и верно нас пасу до данас предаде и изчува.

Преклани обратих се путем новина на све родољубе особито жупнике, знанце и пријатеље да ме у мучном и замашном подхвату помогну јер сам рад изаћи што подпунији. Узаман чеках на сураднике и помогаче! ни цигла пјесма не умножи тим путем моје сбирке, која међутим свеђер расте.

Браћо и родољуби! Немојте се обзирати на личност моју роду непознату, него се обзирајте на моје угодно и народно дјело.

Теби младежи словинској а напосе далматинској особито обраћам ове моје речи, на млађих свет остаје, од тебе више него из садашњег нараштаја народ изчекива своје препорођење.

Другим ћу путем обелоданити и именик Маркове сбирке а и друге моје, нека се знаде на коју смо. И варијанте врло су користне. — Име ће се сваког сурадника, ако се нађе тискати над посланом песмом.

Бијех се обратио својом лањском „Расправом о народним песмама“ и на наше књижевне заводе — академију — учено друштво — Матице — поради пјесме а рад сам да дело изађе обим словима. Сада се опет на њи обраћам молбом, да ми помогну збирке у свет турити на корист рода и знаности. Ја корист целу из продаје њима поклањам а остављам на добру вољу, да ми даду новчану помоћ за даљне будуће радње роду на корист и дику.

Обраћам се напосе и на сва частна уредништва свију југославанских новина жарком молбом, да овај мој позив у својих новинах објелодане, нека се што даље прорасири.

Из завичаја Марка Марулића — из Сплета на дан. 22. травња 1875.

МИРОСЛАВ АЛАЧЕВИЋ,
народни учитељ.

О Г Л А С.

ЗАЈАМ коме треба на непокретна добра по 6% под најбољим условима, нека се обрати само једном коресподенц-картом на „Општи прометни завод у Сентоману.“ (Sz. Tamás)

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“ — УРЕДНИК Панта Поповић.